

Збарський В.К.

АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ М'ЯСА В УКРАЇНІ

В статті розкривається стан та перспективи розвитку ринку м'яса в Україні з орієнтацією на нормативно-правове забезпечення європейського зразка. Акцентується увага на те, що будь-які прийняті найближчим часом в Україні законодавчі акти стосовно м'яса та м'ясної продукції не можуть терміново вирішити проблеми у цій галузі. Їх основною метою повинно бути здійснення системних перетворень, які сприятимуть сталому розвитку ринку м'яса в Україні. За досвідом розвинутих країн світу цей законодавчий процес необхідно поділити на два напрями: а) реформа законодавства щодо забезпечення і офіційного контролю якості й безпеки м'яса та м'ясної продукції; б) врегулювання на законодавчому рівні фінансово-економічних та організаційних аспектів ринку м'яса, включаючи встановлення зважених механізмів державного управління цим ринком. При цьому експерти вважають, що шанси України отримати право на експорт яловичини в ЄС доволі високі.

Ключові слова: ринок м'яса, експорт, імпорт м'ясної продукції, якість, сертифікація, конкурентоспроможність, регулювання.

Постановка проблеми. Одним із головних завдань аграрної політики є створення умов для ефективного функціонування м'ясопродуктового підкомплексу з метою повноцінного забезпечення населення м'ясом та м'ясопродуктами, а промисловості – сировиною в обсягах, необхідних для стійкого економічного зростання та соціального розвитку країни. У цілому в Україні виробляється близько 2,5 млн т. м'яса (у 2013 р. – 2,39 млн т. м'яса в забійній масі). У загальній структурі виробництва м'яса 48,9% складає м'ясо птиці, 31,3% – свинина і 17,9% – яловичина і телятина. Відзначається чітка тенденція скорочення виробництва яловичини і телятини та нарощування м'яса птиці.

Наймобільнішим і найефективнішим нині в Україні є ринок м'яса птиці. На цьому ринку відсутні суттєві проблемні питання щодо виробництва, якості, збуту чи експорту м'яса птиці. Вже з 24 липня 2013 року отримано дозвіл на експорт української курятини до Європейського союзу обсягом близько 0,5 тис т. Найбільш проблемним в Україні залишається ринок яловичини і телятини. Виробництво продукції малоефективне і майже на 3/4 сконцентровано в господарствах населення. Розвиток галузі та відкриття нових ринків для експорту м'яса і м'ясопродуктів вітчизняними виробниками є складним, але стратегічно важливим питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми реформування аграрних відносин розглядаються в працях багатьох вітчизняних учених, серед яких можна назвати О. Амосова, Т. Андрусенка, В. Бойка, П. Гайдуцького, М. Латиніна, П. Макаренка, О. Могильного, Г. Мостового, О. Олійника, П. Саблука та ін. Проте такі масштабні соціально-економічні перетворення в суспільстві як аграрна реформа та адаптація українських нормативно-правових

актів щодо реалізації м'яса і м'ясопродуктів до європейських стандартів, потребують подальшого вивчення ролі держави в цих процесах, особливостей реалізації механізмів регулювання аграрного ринку тощо.

Мета дослідження. Входження України до СОТ і наміри інтегруватись з ЄС потребує чіткого впровадження законів ринкової економіки в агропромисловому виробництві і, зокрема, в системі реалізації м'яса і м'ясопродуктів за рахунок адаптації товаровиробників до міжнародних вимог та вимог ЄС щодо її якості, вимоги до маркування, тощо. Як наслідок, м'ясо українського виробництва стане конкурентоспроможним і буде допущене до офіційної реалізації на території Євросоюзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. ЄС має досить високий рівень тарифного захисту на м'ясо та м'ясопродукти, наприклад середній тариф у 2012 році склав 20,4%, в той час як в Україні – лише 11%. Максимальний рівень тарифу «режим найбільшого сприяння» на м'ясну групу товарів у ЄС може становити 134%, а в Україні – 20%. Тому важливим для України є отримання квоти на експорт свинини в ЄС на рівні 40 тис т., м'яса птиці та напівфабрикатів – 16 тис т. з поступовим збільшенням протягом 5 років до 20 тис т., яловичини – 12 тис тонн/рік.

З огляду на це необхідно прискорити процеси залучення інвестицій у модернізацію виробництва, вдосконалення законодавчої та нормативної бази з питань забезпечення якості та безпечності продукції, зокрема запровадивши систему НАССП на підприємствах, які виробляють м'ясну продукцію на експорт.

Водночас в рамках створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС передбачено індикативні сукупні тарифні квоти для імпорту в Україну: на м'ясо свинини в розмірі 20 тис. т/рік, м'ясо птиці та напівфабрикати з м'яса птиці – 8 тис. т/рік з поступовим збільшенням протягом 5 років до 10 тис. т/рік (для коду УКТЗЕД 0207.12 (10–90) – додатково 10 тис. т/рік).

Наразі європейські ринки відкриті лише перед деякими групами українських товарів. Так, з України в ЄС вже зараз може експортуватися мед, м'ясо птиці (насамперед – курятина та індичка), рибопродукти, а також сухе молоко. Решта товарів ще чекають свого дозволу продаватися в європейських торгових мережах.

Досягти позитивних результатів у цьому напрямі можливо лише спільними зусиллями бізнесу та влади. Вітчизняна яловичина і свинина мають відповідати високим міжнародним стандартам якості. Для отримання всіх необхідних дозволів українським підприємствам потрібно пройти сертифікацію, а вітчизняна система ветеринарного і фітосанітарного захисту повинна відповідати європейській.

Організаційні та економічні перетворення в Україні значним чином вплинули на стан і розвиток ринку м'яса в Україні. Внаслідок об'єктивних і суб'єктивних причин, що спричинили критичний стан справ у виробництві м'яса, слід відзначити певні недоліки в державному регулюванні цієї галузі. Не завжди збалансована та не до кінця вивіре-

на державна політика регулювання стала наслідком відсутності довгострокової стратегії розвитку м'ясопродуктової підгалузі, відповідно, послідовної державної політики щодо підтримки розвитку виробництва м'яса, безсистемністю формування та розв'язання завдань, логіки в черговості та спрямованості механізмів її реалізації. Із самого початку проведення ринкових реформ в Україні держава взяла помилковий курс на збереження державного регулювання ринку м'яса переважно неринковими методами. Хоча це робилося з огляду на стратегічний характер м'ясопродуктового підкомплексу та необхідності забезпечення продовольчої безпеки. Така політика відкинула м'ясну галузь на кілька років назад. Як наслідок, вітчизняний м'ясопродуктовий підкомплекс втратив позиції потужної підгалузі, що забезпечувала не тільки весь внутрішній ринок, а й значну частину споживання в інших республіках колишнього радянського союзу.

Про це свідчить і баланс м'яса та м'ясних продуктів України за 2000–2013 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Баланс м'яса та м'ясних продуктів

(за календарний рік; тис т.)

	2000	2005	2009	2010	2011	2012	2013
Виробництво	1663	1597	1917	2059	2144	2210	2389
Зміна запасів на кінець року	-82	-11	16	-3	-37	23	-20
Імпорт	38	325	439	378	244	423	332
Всього ресурсів	1783	1933	2340	2440	2425	2610	2741
Експорт	163	82	40	48	79	125	182
Витрачено на нехарчові цілі (на корм, втрати та ін.)	9	7	10	8	7	7	9
Фонд споживання	1611	1844	2290	2384	2339	2478	2550
<i>у розрахунку на 1 особу, кг</i>	<i>32,8</i>	<i>39,1</i>	<i>49,7</i>	<i>52,0</i>	<i>51,2</i>	<i>54,4</i>	<i>56,1</i>

Тому предметом особливої уваги держави і посиленого державного регулювання повинен стати ринок м'яса, який в усьому світі перебуває у кращих умовах. Зокрема, економічно розвинуті країни створили для нього найбільш сприятливу систему державного регулювання, де держава регулює не тільки ціни на цю продукцію, а й взаємовідносини між виробниками і переробниками.

Існуючі напрями державного регулювання м'ясопродуктового підкомплексу в Україні чітко відображені в законах, що були прийняті протягом останнього десятиліття. Держава впроваджує низку нормативно-правових актів, що регламентують розвиток галузі тваринництва, зокрема, свинарства (табл. 2).

Одним із інструментів, який застосовувався з метою поліпшення ситуації у тваринницьких галузях, була державна підтримка виробників тваринницької галузі за рахунок виплати дотацій за продані ними переробним підприємствам худобу та птицю. До 1995 року на продукцію тваринництва існували дотації до цін. У 1995 році з відміною дотацій вироб-

ництво продукції тваринництва стало збитковим. Упродовж 1996-1997 років дотації до цін на тваринницьку продукцію не існували, що призвело до подальшого поглиблення кризи у цій галузі.

Сільськогосподарські підприємства при реалізації живої маси тварин і птиці сплачували податок на додану вартість (ПДВ). Вагомою причиною згорання тваринництва стала збитковість виробництва продукції внаслідок відміни дотацій при закупівлі худоби та птиці, введення вільних цін, які не відшкодовують навіть затрати, а також зниження купівельної спроможності населення України, що зменшило попит на продукцію. Одночасно, сільськогосподарські підприємства втративши купівельну спроможність, майже не купували продукцію промисловості, за яку сплата ПДВ мала бути їм повернена.

Сільськогосподарські підприємства при реалізації живої маси тварин і птиці сплачували податок на додану вартість (ПДВ). Вагомою причиною згорання тваринництва стала збитковість виробництва продукції внаслідок відміни дотацій при

закупівлі худоби та птиці, введення вільних цін, які не відшкодовують навіть затрати, а також зниження купівельної спроможності населення України, що зменшило попит на продукцію. Одночасно, сільсь-

когосподарські підприємства втративши купівельну спроможність, майже не купували продукцію промисловості, за яку сплата ПДВ мала бути їм повернена.

Таблиця 2

Правове регулювання розвитку галузі тваринництва України

Назва нормативного документа	Вплив на господарську діяльність підприємств з виробництва м'яса
Постанови КМ України від 26 вересня 2012 р. № 986 та від 2 березня 2011 р. № 246 "Про внесення змін до Порядку використання сум податку на додану вартість, сплачених переробними підприємствами до спеціального фонду державного бюджету"	Забезпечують бюджетні дотації в сумі 1,5 грн за свиней (крім свиноматок і кнурів) живою масою від 100 до 120 кілограмів та 1 гривня за свиней (крім свиноматок і кнурів) живою масою від 120 до 150 кілограмів, за вирощені та продані на забій і переробку суб'єктам господарювання, які мають власні (орендовані) потужності для забою тварин.
Закон України "Про Державний бюджет України на 2013 рік" із змінами, внесеними згідно із Законами 21.11.2013 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 5-6, ст.60)	Державна підтримка галузі тваринництва здійснюється за рахунок коштів, які становлять 40% ПДВ, що відповідно до закону сплачується юридичними особами при здійсненні ними операцій з постачання власної виробленої продукції (молока, молочної сировини, молочних продуктів, м'яса, м'ясопродуктів, іншої продукції переробки тварин (шкур, субпродуктів, м'ясо-кісткового борошна), виготовленої з поставлених молока або м'яса в живій вазі сільськогосподарськими підприємствами, іншими юридичними і фізичними особами, у тому числі фізичними особами - підприємцями, які самостійно вирощують, розводять, відгодовують продукцію тваринництва
Податковий кодекс України / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011р., № 13-17, ст. 209.	Відповідно до глави 2 фіксований сільськогосподарський податок розділу 14 спеціальні податкові режими, визначає платників податку, базу об'єкт, предмет та ставку оподаткування
Про кооперацію. Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV (редакція від 01.01.2013 р. на підставі офіційного документу № 5410-17).	Визначає основні положення кооперації у сільському господарстві порядок створення, завдання та види кооперативів, принципи членства та управління, економічні засади діяльності та інше
Про інноваційну діяльність. Закон України від 04.07.2002 № 40-IV (редакція від 16.10.2012 на підставі документу № 5460-VI)	Визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом
Наказ від 17.09.2010 N 569/72 "Про затвердження Програми розвитку свинарства на період до 2015 року".	Система розроблених заходів щодо забезпечення розвитку виробництва м'яса свиней направлені на забезпечення рентабельного ведення галузі свинарства не нижче +20%; збільшення виробництва свинини шляхом прискореного зростання поголів'я та підвищення середньодобових приростів до рівня 750 г/добу на відгодівлі при затратах корму до 3,3 кормових одиниць на кілограм приросту; збільшення поголів'я свиней порівняно з 2009 роком у 1,6 раза; виробництва комбікормів до 8,2 млн. тонн, а споживання преміксів - до 8,2 тис. тонн; виробництва свинини у 2015 році довести до 1,82 млн. тонн у живій масі; забезпечити частку свинини у м'ясному балансі збільшено до 37-40%; виробництво експортно-орієнтованої продукції на рівні 100 тис. тонн
Про заходи щодо активізації роботи з розвитку тваринництва. Постанова КМУ від 20.08.2008 р. № 729.	Державну підтримку створення і функціонування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів із заготівлі, переробки та збуту продукції тваринництва, штучного осіменіння тварин та ін.; відшкодування підприємствам АПК ставок за користування кредитом у розмірі подвійної облікової ставки Національного банку, але не більше ніж передбаченої банком у кредитному договорі, за рахунок коштів державного бюджету для будівництва і реконструкції тваринницьких та птахівничих комплексів і ферм, закупівлі племінного молодняку, техніки та технологічного обладнання; придбання племінної худоби і птиці на умовах фінансового лізингу

Отже, ПДВ, який становив 28 %, а потім 20% став прямим, нічим не компенсованим податком на продукцію тваринництва.

Передбачені постановою Кабінету Міністрів України від 16 лютого 1998 року №145 "Про затвердження порядку нарахування та виплат дотації

сільськогосподарським товаровиробникам за продане ними переробним підприємствам м'ясо в живій вазі" дотації суттєво не сприяли стимулюванню постачання сировини на переробні підприємства харчової промисловості, яке вони вже не переказували до Держбюджету, а розпоряджалися коштами таким чином, що рівень підтримки був занадто малим [2]. Згідно з Положенням Закону України „Про внесення змін до деяких законів України з підтримки агропромислового комплексу в умовах світової фінансової кризи”, який Верховна Рада прийняла напередодні 2010 року, ПДВ, що повинні сплачувати переробні підприємства всіх форм власності до бюджету за реалізовані ними м'ясо та продукцію з нього, використовуватимуть суто на виплату дотацій сільськогосподарським товаровиробникам за продані переробникам худобу та птицю в живій масі [3].

Тепер виробники м'яса отримуватимуть фінансову допомогу не безпосередньо від м'ясокомбінатів, як було раніше, а переробники сировини відраховуватимуть своє ПДВ до спеціального бюджетного фонду. Звідти тваринники отримуватимуть фіксовані дотації на кожну корову, наявну на 1 січня відповідного року в особистому селянському або фермерському господарстві, в агрофірмі.

Після прийняття на державному рівні рішення щодо підвищення економічної заінтересованості товаровиробників (зростання цін на худобу, залишення ПДВ від реалізації тварин у розпорядженні сільськогосподарських товаровиробників, стимулювання вирощування молодняка великої рогатої худоби високоякісних кондицій) відразу зросло поголів'я тварин, збільшилася кількість вирощуваної продукції, але обсяг реалізованої продукції був дещо меншим, ніж вирощеної.

У 2012 році державна підтримка галузі тваринництва зазнала суттєвих змін, що негативно позначилося на роботі окремих галузей. З прийняттям нового Податкового кодексу заготівельники худоби знизили на 20% ціни для господарств населення, оскільки повинні перераховувати ці кошти до спеціального фонду Державного бюджету. Для багатьох виробників тваринницької продукції сьогодні виникла досить складна ситуація, коли попит на м'ясо на внутрішньому ринку знизився, а собівартість виробництва зросла. За таких умов без продуманої державної підтримки виробники можуть почати вирізати поголів'я, що поглибить кризові явища у секторі. Потребує подальшого вдосконалення і структура виробництва м'яса (табл.3).

Таблиця 3

Структура виробництва м'яса в живій ваги усіма категоріями господарств України, %*

	В середньому за рік						2013 р. +, – до	
	2000	2005	2006-2009	2010	2010-2013	2013	2006-2009	2010-2013
Вирощено – всього	100	100	100	100	100	100	100	100
у тому числі:								
ВРХ	47,9	36,9	28,9	22,3	21,3	20,0	-8,9	-16,9
свині	37,0	30,9	30,3	31,2	31,2	31,0	+0,7	-0,2
вівці та кози	1,7	1,4	1,3	1,4	1,3	1,2	-0,1	-0,1
коні	0,6	1,1	0,8	0,7	0,7	0,6	-0,2	-0,1
кролі	1,2	1,1	1,0	0,9	0,9	0,8	-0,2	-0,1
птиця	11,6	28,6	37,7	43,5	44,6	46,4	+8,7	+1,8

*Дані: Стат. збірник «Сільське господарство України, 2013 рік». – К.: Держстат України. – С. 123.

Що ж до структури споживання м'яса в Україні, то вона практично відповідає структурі виробни-

цтва, де – 37,9% в ній становить свинина, 15,9% – яловичина, 46,2% – птиця (табл. 4).

Таблиця 4

Виробництво та споживання м'яса на душу населення в Україні та провідних країнах світу, 2014 р.* (кг/рік)

Країна	М'яса - всього		В тому числі					
			м'ясо ВРХ		м'ясо свинини		м'ясо птиці	
	кг	%	кг	%	кг	%	кг	%
Виробництво								
Україна	51,3	100	9,9	19,2	17,9	35,0	23,5	45,8
ЄС	82,9	100	14,7	17,7	44,1	53,2	24,1	29,1
Аргентина	128,8	100	66,8	51,9	11,4	8,9	50,6	39,2
США	131,9	100	34,1	25,9	34,0	25,7	63,8	48,4
Бразилія	134,2	100	50,2	37,4	17,2	12,8	66,8	49,8
Споживання								
Україна	48,0	100	9,4	19,6	18,8	39,2	19,8	41,2
ЄС	77,8	100	14,9	19,2	39,8	51,1	23,1	29,7

Аргентина	115,5	100	62,1	53,8	11,6	10,0	41,9	36,3
США	114,5	100	34,3	30,0	27,8	24,3	52,4	45,7
Бразилія	100,7	100	39,6	39,3	13,7	13,6	47,4	47,1
Експорт								
Україна	5,1	100	0,6	11,8	0,1	1,9	4,4	86,3
ЄС	7,2	100	0,5	6,9	4,3	59,8	2,4	33,3
Аргентина	13,5	100	4,7	34,8	0,0	0	8,8	65,2
США	22,7	100	3,6	15,9	7,5	33,0	11,6	51,1
Бразилія	33,8	100	11,0	32,5	3,4	10,1	19,4	57,4

*Джерело: дані USDA станом на 14.11.2014 року

При раціональній нормі споживання м'яса (80 кг/рік) рекомендованою її структурою вважається яловичина і телятина – близько 40%, свинина – 34,5–35,0 і м'ясо птиці – 25,0%. Як видно із табл. 4, структура спожитого у 2013 р. м'яса в Україні далека від рекомендованої. Особливо це стосується яловичини і телятини.

Галузь свинарства залишається однією з найперспективніших в аграрному секторі. Вона забезпечує населення багатьох держав світу цінними та життєво необхідними продуктами харчування. Україна у 1991 р. була однією з провідних держав Європи

за розвитком виробництва свинини. У цей час поголів'я свиней нараховувало близько 20 млн. голів. Однак, за останні роки минулого століття у зв'язку з негативними соціально-економічними процесами у сільському господарстві поголів'я свиней скоротилося до 6 млн. голів. Зменшення поголів'я спостерігалось і в інших галузях тваринництва. Це призвело до зниження обсягів виробництва м'яса, що негативно позначилося на рівні продовольчої безпеки держави. Передовий досвід окремих успішних господарств повинен стати стимулом для активізації розвитку високоєфективного виробництва свинини в Україні (табл. 5).

Таблиця 5

Виробництво свинини на душу населення у державах Європи за 2012 р.*

Позиція	Країна	Виробництво м'яса свиней у забійній вазі на душу населення в рік, кг	Відносно України, разів більше
1	Данія	337,9	17,6
2	Нідерланди	131,1	6,8
3	Бельгія	97,8	5,1
4	Іспанія	79,1	4,1
5	Німеччина	56,9	3,0
6	Ірландія	53,6	2,8
7	Естонія	47,4	2,5
8	Польща	45,1	2,3
9	Білорусь	43,6	2,3
10...	Угорщина	42,5	2,2
...27	Україна	19,2	X

*Джерело: розраховано за даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН [13]

Зростання виробництва тваринницької продукції, в тому числі свинини є дуже важливим в контексті державної продовольчої політики. Не в повній мірі виправдали себе і заходи щодо штучного створення інтегрованих формувань з виробництва, переробки і реалізації продукції тваринництва за участі сільськогосподарських товаровиробників, комбикормових і переробних підприємств, заготівельних і торговельних організацій усіх форм власності, банків, вітчизняних та іноземних інвесторів, що були започатковані відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 4 грудня 1998 р. "Про подолання кризового стану у тваринництві і птахівництві та стабілізацію розвитку галузі"[5].

Прийняті найближчим часом в Україні законодавчі акти стосовно м'яса та м'ясної продукції не можуть терміново вирішити проблеми у цій галузі [12]. Їх основною метою повинно бути здійснення системних перетворень, які сприятимуть сталому розвитку ринку м'яса в Україні. За досвідом розвинутих країн світу цей законодавчий процес необхідно поділити на два напрями:

– реформа законодавства щодо забезпечення і офіційного контролю якості й безпеки м'яса та м'ясної продукції;

– врегулювання на законодавчому рівні фінансово-економічних та організаційних аспектів ринку м'яса, включаючи встановлення зважених механізмів державного управління цим ринком.

Результати показують необхідність у невідкладній корекції та розвитку векторів державної політики у тваринництві та м'ясопереробці в наступних напрямках:

- стимулювання ефективних каналів переробки і просування свіжого та охолодженого м'яса, посилення контролю за вмістом та виробництвом ковбас із заміниками рослинного походження та низькосортних субпродуктів тваринництва;

- заохочення до впровадження та імпорту передових вітчизняних і зарубіжних технологій низьковитратного вирощування худоби та переробки м'яса, відхід від практики „підкомплекс” дотації до практики стимулюючих дотацій за підвищення ефективності виробництва та зменшення собівартості продукції;

- активна підтримка в питаннях реструктуризації великих пострадянських м'ясопереробних комплексів та створенні сучасних виробництв із первинної переробки м'яса при великих підприємствах і переробних кооперативах малих та середніх виробників із вирощування худоби та птиці;

- всебічне стимулювання переробної кооперації серед виробників та становлення довгострокових контрактних відносин у сталих виробничих територіальних кластерах навколо середніх та великих підприємств з первинної переробки (із забою та переробки до напівтуш та розрубів);

- прискорення адаптації національних стандартів до міжнародних норм; стимулювання створення та підтримка розвитку професійних та міжпрофесійних об'єднань виробників і переробників м'яса, перенесення на них функцій промоування вітчизняної продукції на цільових ринках, частково функцій розробки стандартів та контролю за їх дотриманням.

До пріоритетних напрямів удосконалення законодавчого забезпечення аграрного сектору економіки та м'ясопродуктового підкомплексу, зокрема, слід віднести наступні:

- для вирівнювання економічних відносин у народному господарстві потрібно прийняти Закон України “Про міжгалузеві економічні відносини в економіці України”, в якому передбачити введення єдиної норми прибутку на авансований капітал для всіх галузей економіки та оподаткування понад нормативних прибутків за прогресуючою шкалою. Проект цього Закону розроблений в ННЦ “Інститут аграрної економіки”;

- для створення рівних умов для виробників сільськогосподарської продукції, господарюючих на землях різної якості, слід розробити проект Закону України “Про вирівнювання економічних умов господарювання сільгоспвиробників, розміщених на землях різної якості”;

- організаційні і економічні основи виробництва і реалізації м'яса потребують вдосконалення Закону України “Про м'ясо і м'ясопродукти” у відповідності до вимог ЄС;

- з метою посилення організаційної роботи і законодавчої підтримки формувань професійних об'єднань, які б забезпечували виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку та ре-

алізацію готової продукції, зміцнивши для цього економічні зв'язки між учасниками об'єднань.

Враховуючи весь комплекс факторів, пов'язаних із станом та перспективами розвитку м'ясопродуктового підкомплексу, необхідно сформулювати цілісну систему заходів державного врегулювання ринку м'яса в Україні з метою створення сприятливих економічних, правових, організаційних та інших умов для зростання виробництва м'яса та надання вітчизняним виробникам відповідної допомоги в фінансовій, правовій, інформаційній, дипломатичній, маркетинговій сферах.

Висновки. В Україні критичних масштабів досягла фальсифікація згущеного молока, його виробники замість молочних жирів використовують пальмову, кокосову або соняшникову олію, – констатують у відомстві [3, с. 6]. Крім того, Міністерство охорони здоров'я не контролює наявність у продуктах небезпечних забруднювачів, таких як діоксин, бензапирен і трансізомери ненасичених жирних кислот.

Подібна ситуація спостерігається і на ринку м'яса. Зокрема, українських виробників європейський ринок приваблює насамперед своєю платоспроможністю і стабільним попитом на м'ясо ВРХ. При цьому експерти вважають, що шанси України отримати право на експорт яловичини в ЄС доволі високі. “Непогані шанси у тих, хто має сертифікацію системи НАССР (вимоги міжнародної системи з безпеки продуктів харчування), і вона насправді працює на підприємстві, а не існує на папері, а також у тих, у кого є іноземні інвестори і потенційні покупці в Європі. Але багато чого буде залежати не від самих підприємств, а від вітчизняної ветеринарної служби, – вважають експерти [4, с. 5]. При цьому експерти вважають, що ЄС сам зацікавлений в українській яловичині. Яловичина, вироблена в Україні, буде конкурентоспроможна на ринках країн ЄС з двох причин. По-перше, у Євросоюзі нестача пропозиції яловичини. По-друге, українська яловичина – це чиста біологічна продукція, яка в країнах ЄС користується підвищеним попитом. Звичайно, на європейському ринку українській яловичині доведеться конкурувати з такими “м'ясними монстрами”, як США і країни Південної Америки. Але внаслідок невисокої вартості вітчизняного м'яса ВРХ Україна може з цим впоратися. Порівняльний аналіз вартості тільки однієї з позицій – охолодженої безкісткової яловичини, яку поставляють на європейський ринок Аргентина, Уругвай, Бразилія, США, дає змогу прогнозувати непогані перспективи експорту української продукції до Європи.

Перспективи подальших досліджень. Наведені дані дозволять критично віднестись до стану державного врегулювання ринку м'яса в Україні з позиції правового забезпечення шляхів щодо підвищення ефективності виробництва м'яса і м'ясопродуктів. Тому потрібно як на регіональному, так і національному рівнях закріпити пріоритет розвитку та державного врегулювання ринку м'яса серед інших питань, пов'язаних із розвитком аграрного сектору країни.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія розвитку аграрного сектору АПК та соціальної сфери села на період до 2020 року [за ред. Ю.Ф. Мельника, П.Т. Саблука]. – К. : ННЦ ІАЕ УААН, 2009. – 129 с.
2. Про затвердження порядку нарахування та виплат дотації сільськогосподарським товаровиробникам за продані ними переробним підприємствам м'ясо в живій вазі : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 лютого 1998 р. №145 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.
3. Про внесення змін до деяких законів України з підтримки агропромислового комплексу в умовах світової фінансової кризи : Закон України від 22.12.2009 р. № 1782-VI //Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – №9. – С.85.
4. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24.02.2004 р. № 1877-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 49. – С. 527.
5. Про подолання кризового стану у тваринництві і птахівництві та стабілізацію розвитку галузі : постанова Кабінету Міністрів України від 04.12.1998 р. № 1916 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.
6. Про заходи щодо стабілізації ситуації на споживчому ринку та розвитку тваринництва у 2001–2002 роках: Указ Президента України від 17 лютого 2001 р. № 100/200 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.
7. Офіційний сайт Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vet.gov.ua/node/1151>.
8. Офіційний сайт Верховної Ради. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1.pf3511=45633
9. Сайт Європейської комісії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/food/index.en.htm>.
10. Сайт Європейської комісії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/food/index.en.htm>.
11. Довідка щодо адаптації сільського господарства України до вимог СОТ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=188046&cat_id=38231.
12. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів» /ВВР України № 1602-VII від 22 липня 2014р.
13. Statistics of Food and agricultural Organization of the United Nationals <http://faostat.fao.org/site/339/default.aspx>.